

Över bokhyllorna ses danska bataljsscener, kopior efter förlagor på Rosenborg. Lampskrämen med motiv av ett italienskt landskap är dansk.

Författarens fristad

Verner von Heidenstam var en egensinnig man. På gamla dagar bestämde sig poeten, nationalskalden, Nobelpristagaren och akademiledamoten för att bygga en ny ståndsmässig herrgård åt sig och sin älskarinna. Biblioteket på Övralid är ett levande minne efter denne säregne man.

TEXT OCH FOTO JOHN WERICH

Verner von Heidenstam och Kate Bang åkte gärna ut på Vättern för att kunna beskåda sitt hem från sjösidan.

Efter ett kringfläckande liv slog sig paret ner på Övralid.

FOTO: STIFTELSEN ÖVRALID

Författaren Verner von Heidenstam är för många mest känd som en av de stora nationalisterna vid förra sekelskiftet, författare till historiska böcker som *Vallfart och vandringsår*, *Heliga Birgittas pilgrimsfärd* och *Folkungarna*. De som läst honom kan intyga att han var en seriös man med historiska ideal.

Verner von Heidenstam föddes vid gården Olshammar vid norra delen av sjön Vättern och kände starkt för den delen av Sverige i hela sitt liv.

När den tre gånger frånskilde von Heidenstam träffade danskan Kate Bang på Mössebergs kurvattenanstalt utanför Falköping 1916 var det kärlek vid första ögonkastet. De tillbringade därefter i stort sett varje dag tillsammans. De första åren bodde de i Danmark och på vintrarna hyrde de olika slott eller reste omkring i Italien eller längs franska Rivieran.

Efter ett tag tröttnade de på sitt kring-

fläckande liv och diskuterade var de skulle slå sig ner. Heidenstam var först mycket ovillig att flytta tillbaka till Sverige, men efter att ha hört att ett stort landområde med formidabel utsikt över Vättern norr om Motala var till salu ändrade han sig.

1923 köpte han Övralids gård. Här fanns sedan tidigare ett bostadshus men det var alldeles för enkelt för von Heidenstam som själv ritade en stor stram herrgårdsbyggnad i trä med vitputsad fasad.

ETT AV HUSETS förnämsta rum är biblioteket, som även fungerade som husets vardagsrum.

Det stora luftiga rummet har fönster i två riktningar och en hänförande utsikt över Vättern. Väggarna är på tre sidor täckta av platsbyggda bokhyllor fyllda med böcker, alla vackert inbundna i halvfranska band. De är placerade i färgordning, inte efter författare. Böcker med gyllene bakstycken ställdes mot väggen där aftonsolen sken in >

PRISAD NATIONALSKALD

VERNER VON HEIDENSTAM har en särställning som en av vårt lands främsta lyriker och prosadiktare. 1916 tilldelades han Nobelpriset i litteratur. Heidenstam blev den ledande gestalten bland de romantiskt sinnade Nittitalisterna och hyllades redan i sin tid som nationalskald.

Han debuterade med diktsamlingen *Vallfart och vandringsår* som kom ut 1888 och kontrasterade mot 1880-talets litterära tungsinne och vardagsrealism. Lyriken utgick från författarens resor i Sydeuropa och Främre Asien. I *Dikter* från 1895 fick hembygdslyriken genomslag liksom Heidenstams frihetspatos och sinne för mystik. Med *Karolinerna*, i två delar från 1897–1898, fick Heidenstams prosadiktning en historisk inriktning. Läseboken *Svenskarna och deras hövdingar* skrev Heidenstam 1908–1910 under sina år som ägare till godset Naddö i Vadstena.

Verner von Heidenstam sålde Naddö och flyttade till Övralid 1925. Dit kom också Verners sista kärlek, Kate Bang. Förbindelsen var harmonisk och lycklig, men de gifte sig aldrig.

Övralid är möblerat med familjeklenoder från barndomshemmet. Intentionen var att återskapa den herrgårdskultur som han vuxit upp med.

»Bostadshuset var för enkelt för nationalskalden som själv ritade en stor herrgårdsbyggnad«

> så att de skulle reflektera ljuset. Böcker med röd rygg placerades med utsikt mot den färlöda farfarsstugan och de blå böckerna mot sjön Vättern. Den fjärde väggen, mot skogen, var tänkt att ha böcker inbundna i gröna band, men det blev aldrig av, de ligger fortfarande oinbundna i källaren.

Rummets mitt domineras av ett stort biblioteksbord ritat av von Heidenstam själv och utfört av snickare i trakten. Runt bordet står engelska öronlappsfåtöljer där många prominenta gäster suttit efter middagarna och pratat och rökt cigarr. Gästbokens signaturer skvallrar om återkommande besökare som bland andra målarprinsen Eugen, upp-täcktsresanden Sven Hedin, för övrigt den siste man som adlades i Sverige, skulptören Carl Milles och tecknaren Albert Engström. På bordet står två lampor i mässing med pergamentskärmar med italienska vyer, antagligen inköpta under en Italienvistelse.

Mellan fönstren står en vacker gustavi-

ansk byrå och däröver hänger ett porträtt föreställande von Heidenstams anfader, Peter Peters, livmedikus till kung Adolf Fredrik och adlad för sina förtjänster. Namnet Heidenstam kommer från att Peters stammade från den tyska staden Heide.

LÅDOR, HYLLOK OCH bord i rummet är fulla av saker som berättar historien om von Heidenstams liv som författare och salongsejón. Inbjudningar till förlagsfester, middagar och utställningar blandas med beundrabrev, utländska utgåvor av hans böcker och reseminnen.

Verner von Heidenstam kom att leva de femton sista åren av sitt liv på Övralid, år tillbringade i stillhet tillsammans med sin älskade Kate Bang. Två hushållerskor bodde också på gården. Han skrev i princip inget under dessa år, trots att han hade ett väl fungerande arbetsrum och ett mycket vackert bibliotek. □

Mer information finns på www.ovralid.net.

Inbjudande öronlappsfåtöljer står runt bordet som Heidenstam själv ritade till biblioteket. I gästboken återkommer signaturer av Prins Eugen, Albert Engström och Ferdinand Boberg.

En gåva i brons till den stora skalden.

